

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2026

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

29/05/2026

ΘΕΜΑ Α1

Πρώτη Εκδοχή

Σύμφωνα με το κείμενο 1, η υπογεννητικότητα είναι φαινόμενο οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων. Η ακριβή ζωή, η εργασιακή αστάθεια, η ανεπαρκής κρατική μέριμνα για τους γονείς και η δυσκολία εξισορρόπησης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, κυρίως για τις γυναίκες, αιτιολογούν αρχικά το φαινόμενο. Βαθύτερα αίτια, ωστόσο, εντοπίζονται στην αναδιάρθρωση της κοινωνίας λόγω της ψηφιακής τεχνολογίας που υποβαθμίζει σχέσεις και αξίες. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τέλος, απομακρύνουν τα δύο φύλα, διαμορφώνουν εξωπραγματικά πρότυπα και ανέφικτες φιλοδοξίες, εντείνουν τη μοναξιά και τα ψυχολογικά προβλήματα, οδηγώντας στην υπογεννητικότητα.

84 λέξεις

Δεύτερη Εκδοχή

Στο κείμενο 1, παρουσιάζονται οι οικονομικοί και κοινωνικοί λόγοι που οδηγούν στην υπογεννητικότητα. Αρχικά, το φαινόμενο συνδέεται με την αύξηση του κόστους ζωής, την επαγγελματική ανασφάλεια, την περιορισμένη στήριξη των γονέων απ' το κράτος και τη δυσκολία εναρμόνισης ανάμεσα στην οικογενειακή και επαγγελματική ζωή. Η κρίση, επίσης, αποδίδεται στην αποδυνάμωση των διαπροσωπικών σχέσεων και στη γενικευμένη αβεβαιότητα που προκαλεί η ψηφιακή εποχή. Τέλος, τα κοινωνικά δίκτυα προβάλλουν ωραιοποιημένα πρότυπα ζωής, ενισχύοντας τη μοναξιά και το ιδεολογικό έμφυλο χάσμα.

78 λέξεις

ΘΕΜΑ Β

B1.

1. β
2. β
3. α
4. α
5. α

B2. α. Η 3η παράγραφος του Κειμένου 1 αναπτύσσεται με τη μέθοδο του αιτίου – αποτελέσματος. Ως αίτιο επισημαίνεται η χρήση των smartphones («χρήση των smartphones»). Αποτελέσματα της χρήσης τους είναι:

- η αλλαγή του τρόπου αλληλεπίδρασης των νέων («Έχουν αλλάξει τον τρόπο αλληλεπίδρασης των νέων»),
- η δημιουργία ουτοπικών προτύπων σχέσεων, εμφάνισης και επιτυχίας («καλλιεργούν εξιδανικευμένα πρότυπα σχέσεων, εμφάνισης και επιτυχίας»),
- η δημιουργία ανεδαφικών προσδοκιών («δημιουργούν μη ρεαλιστικές προσδοκίες»),
- η αύξηση της μοναξιάς και της δυσφορίας («αυξάνουν τα επίπεδα μοναξιάς, κοινωνικής απομόνωσης και δυσφορίας»),
- προβλήματα μεταξύ νέων ανδρών και γυναικών, ιδίως όσων δεν έχουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση («αναδυόμενο ιδεολογικό χάσμα μεταξύ νέων ανδρών και γυναικών, κυρίως μεταξύ όσων δεν έχουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση»).

(ζητούνται 2 αποτελέσματα από τους μαθητές)

Πρόθεση της συντάκτριας είναι να αναδείξει την αιτιώδη σχέση ανάμεσα στο αίτιο και τις συνέπειες ώστε να αντιληφθούν οι αναγνώστες πως η χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας οδηγεί σε συγκεκριμένα αρνητικά αποτελέσματα. Έτσι φανερώνεται η πληθώρα επιπτώσεων που προκαλεί η χρήση των «έξυπνων» κινητών τηλεφώνων ώστε να τονιστεί πιο έντονα πως τελικά η χρήση τους

επηρεάζει αρνητικά τις ανθρώπινες σχέσεις, εντείνει το φαινόμενο της μοναξιάς και συνδέεται άμεσα με την πρόσφατη δημογραφική κατάρρευση.

B2. β.

Γιατί: δηλώνει αιτιολόγηση. Ο συγγραφέας στην προηγούμενη περίοδο επεσήμανε την ύπαρξη «νιάτων μεγάλης ηλικίας» και η επόμενη περίοδος αιτιολογεί αυτή τη θέση υποστηρίζοντας ότι υπάρχουν νέοι που έχουν συντηρητικές ιδέες και φοβούνται τις αλλαγές.

λοιπόν: δηλώνει συμπέρασμα. Ο συγγραφέας αφού έχει εξηγήσει την ύπαρξη νέων συντηρητικών αλλά και γερόντων προοδευτικών, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν οι δύο διαφορετικές γενιές με μη αναμενόμενα σε σχέση με την ηλικία τους γνωρίσματα.

B3.

- Ασύνδετο σχήμα: στο απόσπασμα «*Λέγεται συνήθως ... συμβιβασμούς*» αξιοποιείται το ασύνδετο σχήμα, παραθέτοντας με κόμμα τα χαρακτηριστικά της νεότητας με ένταση και πυκνό λόγο. Ο συγγραφέας κατορθώνει με λιτό και κατανοητό τρόπο να ενημερώσει άμεσα τον αναγνώστη για μια κοινά αποδεκτή άποψη · την ύπαρξη νέων επαναστατών, καινοτόμων, ασυμβίβαστων που απαιτούν ριζικές αλλαγές. Το κείμενο κερδίζει σε προφορικότητα, ο ρυθμός γίνεται γοργός, ασθματικός ενώ ο ελλειπτικός λόγος φορτίζει συναισθηματικά τον αναγνώστη.

- Πρώτο πληθυντικό πρόσωπο: στο απόσπασμα με τη χρήση πρώτου πληθυντικού προσώπου («*Μπορούμε ... προσδιορίζομε*») ο συγγραφέας γεφυρώνει την απόστασή του με τον αναγνώστη, αφού εντάσσει και τον εαυτό του στο σύνολο όσων αποδέχονται τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των δύο γενεών. Εκφράζεται καθολικότητα, συλλογικότητα και προσδίδεται οικειότητα και προφορικότητα στο ύφος.

- Συνυποδήλωση/μεταφορά: στο απόσπασμα («ανθρώπους που διαρκώς καλπάζουν ορμητικά προς τα εμπρός») αποτυπώνεται με άμεσο, ζωντανό και παραστατικό τρόπο η ύπαρξη νέων με ασυγκράτητο χαρακτήρα κεντρίζοντας το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Με εμφατικό τρόπο τονίζεται πως αν υπήρχαν μόνο «τέτοιοι» νέοι η κοινωνία θα ζημιωνόταν.

ΘΕΜΑ Γ

Πρώτη Εκδοχή

Το ποιητικό υποκείμενο προτρέπει τον αναγνώστη να ζήσει τη ζωή του απαλλαγμένος από τα αρνητικά συναισθήματα, με αγωνιστικό πνεύμα και διάθεση να γευτεί στο έπακρο τις απολαύσεις της. Τον παρακινεί να αφήσει πίσω του τη λύπη, όπως γίνεται φανερό με τις μεταφορές «χτύπα τη θλίψη καταγής/ Και πέταξε το μαράζι στα σκουπίδια». Με την επανάληψη της φράσης «να χαρής» και την αντίθεσή της με το φράση «Κι όχι να πίνης ξύδι» προτρέπει τον αναγνώστη να εστιάσει στη φωτεινή πλευρά της ζωής. Τού τονίζει πως πρέπει να αδιαφορεί για όσα τον φθείρουν, όπως παραστατικά αναδεικνύει ο ευθύς λόγος «δε με μέλλει» και να απελευθερωθεί από καθετί που τον βαραίνει («να γυμνωθής»). Ακόμα, τον ωθεί να αισθανθεί πραγματικά ελεύθερος να ζήσει κάθε ηδονή («να νιώσεις όλες τις ηδονές που σε τραβάνε») και να ενωθεί με το φυσικό στοιχείο, όπως αισθητοποιείται με την εικόνα «να ανασάνης μπροστά στον ήλιο». Τέλος, καταλήγει στη συμβουλή να ελέγξει τα βάρβαρα ένστικτά του («αφού λυτρώσεις στην ψυχή σου τον οίστρο του βαρβάρου») και να τολμήσει να ζήσει χωρίς φόβο, με βαθιά πίστη στον εαυτό του, παραίνεση που δηλώνεται μέσω του β' προσώπου, της προστακτικής «Έβγα» και της αποτρεπτικής υποτακτικής «Μην φοβηθείς».

Προσωπικά, θα ανταποκρινόμουν θετικά στο κάλεσμα του ποιητικού υποκειμένου. Βρίσκω να με εμπνέει η συμβουλή του να ζήσω με τόλμη και να αφεθώ στις ηδονές της ζωής. Ξέρω, βέβαια, πως αυτό απαιτεί δύναμη ψυχής, όμως θα προσπαθούσα να ακολουθήσω τις προτροπές του.

Δεύτερη Εκδοχή

Το ποιητικό υποκείμενο προτρέπει τον κάθε άνθρωπο να αντιμετωπίσει το συναισθηματικό του αδιέξοδο, τον φόβο και την αδράνεια. Η ανάγκη του να ενεργοποιήσει τη λανθάνουσα δύναμη του ανθρώπου αισθητοποιείται με το β' ενικό «Χτύπα», «πέταξε», που λειτουργεί ως αφύπνιση για τον άνθρωπο που δοκιμάζεται από τη «θλίψη» και το «μαράζι», αισθήματα που πρέπει να καταπολεμήσει. Τον συμβουλεύει, μάλιστα, να χαίρεται («να χαρής»), να ζει απομακρύνοντας τις όποιες δυσχέρειες και τα εμπόδια («ξύδι»), καθώς του πρέπει να γεύεται και να απολαμβάνει καθημερινές χαρές αδιαφορώντας για συμβάσεις και αρνητικές κριτικές, όπως εκφράζουν οι υπερρεαλιστικές εικόνες «μέλι κι ένα ποτήρι γιομάτο «δε με μέλλει». Η γλύκα της ζωής θα τον απεγκλωβίσει ψυχικά από ό,τι τον κρατά δέσμιο προκειμένου να απελευθερωθεί και να επιδιώξει τη χαρά και την ανέμελη ζωή. Τον επιτακτικό χαρακτήρα των προτροπών του ποιητικού υποκειμένου αποτυπώνουν τα αλληπάλγηλα «πρέπει» («πρέπει να πολεμήσης, πρέπει να γυμνωθής, πρέπει να νιώσης»). Ο άνθρωπος καλείται να αφουγκραστεί επιθυμίες, να απενοχοποιηθεί ατενίζοντας τον ήλιο («πρέπει να ανασάνης μπροστά στον ήλιο») αποσκοπώντας στην ψυχική του αποδέσμευση, στην εξωστρέφεια, με αυτοπεποίθηση και τόλμη για να λυτρωθεί ψυχικά.

Προσωπικά, θα ανταποκρινόμουν στο κάλεσμα αυτό, καθώς αισθάνομαι ότι η ζωή μάς καλεί να γευτούμε κάθε στιγμή της. Όσες δοκιμασίες και αν με πλήξουν, θα τις αντιμετωπίζω με σθένος, αφού θεωρώ τη ζωή άξια να τη ζήσω και να ανακαλύψω τους θησαυρούς της. Η ζωή είναι όμορφη* αυτό κρατώ μέσα μου! Αυτό θα ακολουθώ για να βρω κι εγώ το δικό μου αχάτη.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Τρίτη Εκδοχή

Βασική προτροπή του ποιητικού υποκειμένου είναι να αγωνιστεί ο άνθρωπος για την ευτυχία του. Με τη χρήση β' προσώπου και προστακτικής «Χτύπα» η ποιητική φωνή απευθύνεται σε κάθε αναγνώστη και τον προτρέπει να έχει δυναμική αντίδραση απέναντι στη θλίψη, την οποία μάλιστα προσωποποιεί και την

παρουσιάζει ως εχθρό, να αποβάλλει οριστικά από τη ζωή του την πίκρα «πετώντας το μαράζι στα σκουπίδια». Τον συμβουλεύει να χαίρεται ξανά και ξανά, να μη δέχεται την αρνητικότητα από οποιονδήποτε και αν προέρχεται, αλλά να απολαμβάνει την ανέμελη ζωή («Πρέπει να πολεμήσης... δε με μέλλει»). Τον καλεί να αποδεσμευτεί από ό,τι τον κρατά ψυχικά εγκλωβισμένο, όπως αισθητοποιείται με την παρομοίωση «σαν βλύσμα κραυγής γλάρου», για να πετάξει ελεύθερος στον ουρανό των επιθυμιών του. Να απελευθερωθεί από υποκριτικές κοινωνικές συμβάσεις, προσωπεία και κακοπροαίρετες κριτικές («Πρέπει να γυμνωθής») και να επιλέγει πάντα ότι προσδίδει αυθεντικότητα («Κι αν στολιστής να στολιστής με αχάτη»). Με την επανάληψη του απρόσωπου ρήματος «πρέπει» τον καλεί να είναι εξωστρεφής, να βιώσει όλες «τις ηδονές», «ανασαίνοντας μπροστά στον ήλιο», δηλαδή ξεφεύγοντας από τα ψυχικά δεσμά. Βασική προϋπόθεση είναι να έχει τόλμη και πάνω από όλα να έχει εμπιστοσύνη στον εαυτό του, ώστε να βαδίσει τον δικό του δρόμο χωρίς ενοχές και φόβο («Έβγα στο δρόμο... το πάτημά σου»).

Προσωπικά, θα ανταποκρινόμουν θετικά στην προτροπή του ποιητή, καθώς θεωρώ ότι η ζωή αποκτά νόημα όταν ο άνθρωπος δεν εγκλωβίζεται στους φόβους, στην απαισιοδοξία και τις ανασφάλειες. Θα αντιμετώπιζα τις δυσκολίες και τα εμπόδια με θάρρος, θα ήμουν πάντα ο εαυτός μου και δε θα άφηνα τη μιζέρια να με κυριεύσει. Η ζωή είναι μικρή για να είναι θλιβερή αρκεί να είμαστε έτοιμοι να διεκδικήσουμε την ευτυχία που μας αξίζει.

Εναλλακτικοί δείκτες:

Μεταφορές («πέταξε το μαράζι στα σκουπίδια»)

Δεοντική τροπικότητα («πρέπει να γυμνωθής»)

Αντίθεση (ξύδι- μέλι)

Απροσδόκητος συνδυασμός λέξεων (βλύσμα- κραυγή- γλάρος)

ΘΕΜΑ Δ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο

Απαιτείται τίτλος και αφόρμηση από την επικαιρότητα

Α ζητούμενο

Να εξηγήσετε για ποιους λόγους, κατά τη γνώμη σας, αυξάνονται τα επίπεδα μοναξιάς στην εποχή μας

- Βασικό αίτιο της μοναξιάς είναι τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα. Στη σύγχρονη εποχή έχει αυξηθεί η επιφανειακή επικοινωνία μέσω γραπτών μηνυμάτων γεγονός που οδηγεί στη μείωση της δια ζώσης επαφής. Σταδιακά ο άνθρωπος αισθάνεται ανοίκεια στη δια ζώσης επαφή γι' αυτό και συχνά την αποφεύγει, βιώνοντας εν τέλει την εσωτερική μοναξιά.
- Ακόμα όμως και στην περίπτωση δια ζώσης συναντήσεων συχνά υπάρχει μεγάλη ενασχόληση με τα κινητά τηλέφωνα γεγονός που εμποδίζει τον ουσιαστικό διάλογο και άρα τη διαμόρφωση υγιών και ισχυρών δεσμών.
- Οι έντονοι ρυθμοί της καθημερινότητας και οι πολλές υποχρεώσεις οδηγούν στη μείωση του ελεύθερου χρόνου. Ο άνθρωπος δεν διαθέτει τα ψυχικά αποθέματα και τον χρόνο που απαιτεί μια ουσιαστική σχέση.
- Στη σύγχρονη εποχή κυριαρχούν η συμφεροντολογία και ο ατομικισμός. Ο άνθρωπος ενδιαφέρεται για την προσωπική του ανέλιξη και επιτυχία και οι ανθρώπινες σχέσεις τίθενται σε δεύτερη μοίρα.
- Οι σύγχρονοι άνθρωποι δίνουν μεγαλύτερη σημασία στο «φαίνεσθαι». Ενδιαφέρονται περισσότερο για την εικόνα, την προβολή και την κοινωνική αποδοχή, με αποτέλεσμα οι σχέσεις να γίνονται επιφανειακές και όχι ουσιαστικές και το αίσθημα της μοναξιάς να εντείνεται.
- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δημιουργούν μη ρεαλιστικές προσδοκίες καθώς προβάλλουν εξιδανικευμένα πρότυπα σχέσεων. Έτσι οι νέοι απογοητεύονται και κλείνονται στον εαυτό τους και τα επίπεδα μοναξιάς αυξάνονται.

- Ο υλικός ευδαιμονισμός που κυριαρχεί στη σύγχρονη εποχή έχει ως αποτέλεσμα την αδιαφορία για τις ανθρώπινες σχέσεις. Στόχος του σύγχρονου ανθρώπου είναι η συνεχής απόκτηση υλικών αγαθών.
- Η διάρρηξη των οικογενειακών δεσμών λόγω της απουσίας διαλόγου και του χάσματος γενεών έχει οδηγήσει τα μέλη σε εσωστρέφεια αυξάνοντας το αίσθημα μοναξιάς.
- Τα στερεότυπα και ο ηλικιακός ρατσισμός εντείνουν τη μοναξιά των νέων και των ηλικιωμένων. Η επικράτηση προκαταλήψεων οδηγεί συχνά στην απομόνωση των ατόμων, καθώς δημιουργούνται διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στις γενιές και περιορίζονται οι ευκαιρίες ουσιαστικής επικοινωνίας.

Β ζητούμενο

Να προτείνετε τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να συνεργάζονται οι νέοι με τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας, ώστε να θεραπευτεί η μοναξιά και των δύο γενεών

- Οργάνωση και παρακολούθηση από κοινού πολιτιστικών εκδηλώσεων όπως θεατρικές παραστάσεις και μουσικές βραδιές ώστε μέσα από το κοινό βίωμα να ενισχυθεί η επικοινωνία μεταξύ των δύο γενεών.
- Οι δύο γενιές μπορούν να συμμετέχουν από κοινού σε φιλανθρωπικές και οικολογικές δράσεις.
- Οι νέοι μπορούν να επισκέπτονται συχνά τους ηλικιωμένους συγγενείς και να περνούν δημιουργικό χρόνο μαζί τους: παιχνίδια, συζητήσεις, περίπατοι θα ωφελήσουν και τις δύο πλευρές προσφέροντας χαρά και ψυχική ανανέωση και ενισχύοντας τη μεταξύ τους επικοινωνία.
- Χρήσιμο θα ήταν οι νέοι να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σχετικά με την τεχνολογία και τα ψηφιακά μέσα ώστε να βοηθήσουν τα άτομα της τρίτης ηλικίας να εξοικειωθούν κι εκείνοι με τη σειρά τους με τα τεχνολογικά μέσα. Έτσι οι δύο γενιές θα έρχονται σε επικοινωνία δημιουργώντας δεσμούς μεταξύ τους και καταπολεμώντας τη μοναξιά.

- Οι ηλικιωμένοι είναι σημαντικό να μεταδίδουν την εμπειρία τους στις νεότερες γενιές. Μέσα από τις αφηγήσεις τους οι δύο γενιές θα βιώσουν κοινά συναισθήματα και θα δημιουργηθεί μεγαλύτερη εγγύτητα μεταξύ τους.
- Οι νέοι μπορούν μέσα από τις αφηγήσεις των ηλικιωμένων να έρθουν σε επαφή με την παράδοση και τον λαϊκό πολιτισμό.
- Οι νέοι μπορούν να επισκέπτονται τακτικά οίκους ευγηρίας με σκοπό τη συμμετοχή τους σε παιχνίδια, συζητήσεις, εκδηλώσεις. Ωφέλιμη θα ήταν η συνεργασία των σχολείων με ανοιχτά και κλειστά κέντρα φροντίδας ηλικιωμένων. Μέσα από κοινές δραστηριότητες οι μαθητές θα είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με άτομα της τρίτης ηλικίας, να γνωρίσουν τις ανάγκες και τις εμπειρίες τους και να καλλιεργήσουν αισθήματα σεβασμού, αλληλεγγύης και ενσυναίσθησης. Παράλληλα, οι ηλικιωμένοι θα αισθανθούν λιγότερο απομονωμένοι, καθώς η επικοινωνία με τους νέους συμβάλλει στη βελτίωση της ψυχολογικής τους κατάστασης. Έτσι, η συνεργασία αυτή θα ωφελούσε και τις δύο πλευρές, ενδυναμώνοντας τους δεσμούς μεταξύ των γενεών.

αλλημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ